

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/46/2024
Identifikačné číslo spisu:	8618200158
Dátum vydania rozhodnutia:	30.09.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:8618200158.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Márie Trubanovej, PhD. a JUDr. Aleny Adamcovej, v spore žalobkyne: O. V., narodená L., bytom W., právne zastúpená advokátom Mgr. Stanislavom Hutňanom, so sídlom Bratislava, Kominárska 141/2, 4, IČO: 50 075 870, proti žalovaným: 1/ H. E., narodená L., bytom I., 2/ O. B., narodená L., bytom W., 3/ V. Q., narodená L., bytom S., zastúpená Q. Q., bytom S., 4/ V. X., narodený L., bytom W., žalovaní 1/, 2/ a 4/ právne zastúpení advokátom JUDr. Dušanom Maruščákom, so sídlom Stropkov, Námestie SNP 538/1, IČO: 42 032 415 a 5/ Q. B., narodená L., bytom S., o určení, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, vedenom v súčasnosti na Okresnom súde Bardejov pod sp. zn. SK-5C/3/2018, o dovolaní žalovaných 1/ a 4/ proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 29. júna 2023 sp. zn. 20Co/22/2022, 20Co/34/2023, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a .

Žalobkyňa m á voči žalovaným 1/ a 4/ n á r o k na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

Odôvodnenie

I.

Konanie pred súdom prvej inštancie

1. Okresný súd Svidník (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 21. januára 2022 č. k. 5C/3/2018-218 v spojení s opravným uznesením z 11. februára 2022 č. k. 5C/3/2018-225 vyhovel žalobe z 29. januára 2018 a určil, že spoluvlastnícky podiel vo veľkosti 1/2 k nehnuteľnostiam v súčasnosti zapísaných na LV č. XXXX v k. ú. W., a to k:

- rodinnému domu súp. č. XXX postaveného na parcele KN C č. 1809/2
- parcele KN C č. 1809/2 - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 121 m²
- parcele KN C č. 1809/3 - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 242 m²
- zvyšku parcely pôvodne označenej ako parcela KN C č. 1809, v súčasnosti ako parcely KN C č. 1809/1 - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 140 m² a KN C č. 1809/4 - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 174 m², zapísaných na LV č. XX, k. ú. W. a parcela KN C č. 1809/5 - zastavaná plocha a

nádvorie o výmere 65 m², zapísanej na LV č. XXXX, k. ú. W. patrí do dedičstva po poručiťke G. E., rod. Z., narodenej L., zomrelej L., naposledy bytom S.
a spoluvlastnícky podiel vo veľkosti 1/2 k nehnuteľnostiam zapísaným na LV č. XXXX v k. ú. W., a to k:

- rodinnému domu súp. č. XXX postaveného na parcele KN C č. 1809/2
- parcele KN C č. 1809/2 - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 121 m²
- parcele KN C č. 1809/3 - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 242 m²
- zvyšku parcely pôvodne označenej ako parcela KN C č. 1809, v súčasnosti ako parcely KN C č. 1809/1 - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 140 m² a KN C č. 1809/4 - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 174 m², zapísaných na LV č. XX, k. ú. W. a parcela KN C č. 1809/5 - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 65 m², zapísanej na LV č. XXXX, k. ú. W., patrí do dedičstva po poručiťkovi U. E., narodenému L., zomrelému L., naposledy bytom S. (výrok I.),

žalobkyni priznal náhradu trov konania proti žalovaným 1/, 2/ a 4/ v plnom rozsahu (výrok II.) a žalobkyni nepriznal náhradu trov konania proti žalovaným 3/ a 5/ (výrok III.).

2. Súd prvej inštancie, aplikujúc § 120 ods. 2, § 129 ods. 1, § 130 ods. 1, § 132 ods. 1, § 134 ods. 1, § 143 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej ako „OZ“) a § 43 ods. 1 prvá veta zákona č. 50/1976 Zb. Stavebný zákon, dospel k záveru, že rodinný dom súp. č. XXX, postavený na parcele KN C č. 1809/2, ktorého stavebníkmi boli obaja manželia a bol za trvania manželstva dokončený zo spoločných prostriedkov, patril do BSM G. E. a U. E.. Na základe skutočností, že kolaudačné rozhodnutie bolo vydané na meno U. E., nebolo možné bez ďalšieho usúdiť, že stavba a pozemok pod ňou je výlučným vlastníctvom len jedného manžela a to aj napriek tomu, že v evidencii (nehnuteľností) vedenej Okresným úradom W. bol ako výlučný vlastník vedený U. E.. Otec žalobkyne U. E. darovacou zmluvou z 31. augusta 2004 č. B. daroval žalovanej 1/ H. E., sestre žalobkyne, rodinný dom súp. č. XXX, postavený v tom čase už na parcele KN C č. 1809/2, zapísaný na LV č. XXXX v k. ú. W. (ďalej ako „rodinný dom“) a pozemku parc. č. 1809/2 - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 123 m², čím došlo k prevodu vlastníckeho práva k rodinnému domu a zároveň bolo zriadené i vecné bremeno na neobmedzený prechod k parcele č. 1809/1. Následne otec žalobkyne darovacou zmluvou zo 14. septembra 2005 previedol bezodplatne na žalovanú 1/ aj vlastnícke právo k parcele č. 1809/3 - zastavaná plocha o výmere 242 m². Parcela č. 1809/3 vznikla oddelením od parcely č. 1809/1 - zastavanej plochy o výmere 619 m² na parcely č. 1809/1 - zastavaná plocha o výmere 140 m², č. 1809/3 - zastavaná plocha o výmere 242 m², č. 1809/4 - zastavaná plocha o výmere 174 m², č. 1809/5 - zastavaná plocha o výmere 65 m². Dňa L. U. E. zomrel a nehnuteľnosti zapísané na LV č. XXXX neboli v dedičskom konaní po ňom prejednané, vzhľadom na to, že uvedené nehnuteľnosti počas života daroval. Súd prvej inštancie vyjadril názor, že k prevodu vlastníckeho práva k uvedeným nehnuteľnostiam nedošlo vzhľadom na skutočnosť, že darovacie zmluvy boli neplatné, s ohľadom na zásadu, že nikto nemôže na iného preniesť viac práv ako sám má a poukázal na nedobromyseľnosť nadobúdateľky. Tiež poukázal na Čl. V. darovacej zmluvy z 31. augusta 2004 a konštatoval, že obidve strany, ako darca tak i obdarovaná, vedeli o skutočnosti, že stavba rodinného domu (nehnuteľnosť, ktorá bola predmetom zmluvy) nebola, ale mala byť v čase prejednávania dedičstva zahrnutá do dedičského konania po poručiťke G. E., čo bolo v rozpore s dobromyseľnosťou pri nadobúdaní nehnuteľností v zmysle § 486 OZ.

3. K obrane žalovaných 1/, 2/ a 4/ súd prvej inštancie zdôraznil, že pokiaľ pri svojej obrane vychádzali výlučne zo záverov vyjadrených v rozhodnutí Ústavného súdu SR z 3. mája 2017 sp. zn. I. ÚS 151/2016, uvedené rozhodnutie bolo ďalšou judikatúrou (nález ÚS SR z 19. januára 2021 sp. zn. I. ÚS 510/2016, rozhodnutie NS SR sp. zn. 1VOBdo/2/2020 - R 56/2021) prelomené v prospech rešpektovania princípu nikto nemôže na druhého preniesť viac práv než má sám (nemo plus iuris).

4. K otázke potenciálneho vydržania uviedol, že u žalovanej 1/ a žalovaného 4/ od počiatku absentovala dobromyseľnosť ako esenciálny predpoklad vydržania.

5. K otázke naliehavosti právneho záujmu poukázal na skutočnosť, že neexistuje žiadny iný právny prostriedok ako ten, ktorý žalobkyňa žalobou riadne uplatnila a v tej súvislosti poukázal na nález ÚS SR z 11. decembra 2013 sp. zn. I. ÚS 482/2013.

6. Žalobe vyhovel a úspešnej žalobkyni priznal náhradu trov konania proti žalovaným 1/, 2/ a 4/ v plnom rozsahu.

II.

Konanie o odvolaní

7. Krajský súd v Prešove (ďalej aj ako „odvolací súd“) po odvolaní žalovaných 1/, 2/ a 4/ rozsudkom z 29. júna 2023 č. k. 20Co/22/2022-247, 20Co/34/2023

- výrokom I. zastavil konanie o odvolaní žalovanej 2/ z dôvodu, že žalovaná 2/ vzala svoje odvolanie v celom rozsahu späť;

- výrokom II. potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo vzťahu k rodinnému domu súp. č. XXX postavenému na parcele KN C č. 1809/2 a zapísanému na LV č. XXXX v k. ú. W., teda v časti určenia, že v podiele 1/2 patrí do dedičstva po poručiťke G. E., rod. Z. nar. L. zomrelej L., naposledy bytom S. a v podiele 1/2 do dedičstva po poručiťovi U. E., nar. L., zomrelom L., naposledy bytom S. a vo zvyšnej časti (vo vzťahu k pozemkom - poznámka dovolacieho súdu) zmenil tak, že žalobu zamietol;

- výrokom III. stranám sporu náhradu trov celého konania nepriznal.

8. V nadväznosti na odvolacie námietky žalovaných 1/ a 4/ odvolací súd konštatoval, že z rozhodnutia súdu prvej inštancie bolo zrejmé, ktoré konkrétne dôkazy vo veci vykonal (ods. 20. odôvodnenia napadnutého rozsudku), aké skutkové závery z vykonaných dôkazov vyplynuli vo vzťahu k predmetu konania (ods. 32. až 40., 44. až 48. odôvodnenia). Za neopodstatnenú považoval námietku odvolateľov o porušení ich práva na spravodlivé súdne konanie neoboznámením s verejne prístupným LV, keďže tým nemohlo bez ďalšieho dôjsť k porušeniu práva odvolateľov. Uzavrel preto, že k porušeniu práva žalovaných 1/ a 4/ na spravodlivý proces nedošlo.

9. K odvolacej námietke neexistencie naliehavého právneho záujmu žalobkyne na určení, že nehnuteľnosti patria do dedičstva odvolací súd v zhode so súdom prvej inštancie uviedol, že i keď samotné rozhodnutie o určení, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva nie je podkladom pre zápis vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností, v danom prípade je však nevyhnutným podkladom dedičského konania, pričom na základe rozhodnutia v dedičskom konaní dosiahne dedič zápis svojho vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností. Z uvedeného dôvodu bola žaloba procesne prípustná a žalobkyňa ako dedička bola aktívne legitimovaná na jej podanie.

10. K námietke odvolateľov, že súd prvej inštancie nesprávne uprednostnil princíp „nikto nemôže preniesť na iného viac práv ako sám má“ (nemo plus iuris ...) pred princípom dobromyseľnosti, odvolací súd vyjadril nesúhlas s aplikáciou nálezu Ústavného súdu SR zo 16. 03. 2016 sp. zn. I. ÚS 549/2015, na ktorý odvolatelia poukázali. Považoval za správne, že súd prvej inštancie prihliadol pri rozhodovaní na uznesenie veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu SR vo veci sp. zn. 1VOBdo/2/2020 (R 56/2021), z ktorého je zrejmé, že dobrá viera nadobúdateľa nehnuteľností v správnosť zapísaného údajov v katastri nehnuteľností o jej (predchádzajúcom) vlastníkovi nepostačuje pre záver súdu o tom, že mohol nadobudnúť vlastnícke právo, ak sa preukáže, že táto zapísaná osoba v skutočnosti v čase uzavretia kúpnej zmluvy nebola vlastníkom prevádzanej nehnuteľnosti, nakoľko predávajúci nemohol nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnosti z dôvodu absolútnej neplatnosti zmluvy a rovnako tak nemohol „neexistujúce“ vlastnícke právo previesť na ďalšiu osobu, hoci konajúcu v dobrej viere.

Odvolací súd v súvislosti s námietkou nesprávnych skutkových zistení súdu prvej inštancie v otázke, či predmetné nehnuteľnosti patrili do bezpodielového spoluvlastníctva manželov v čase smrti poručiťky G. E. uviedol, že z vykonaného dokazovania súdu prvej inštancie bolo zrejmé, že po poručiťke G. E. bolo vedené dedičské konanie pod sp. zn. D 544/01, Dnot 192/01, v ktorom žalobou dotknuté nehnuteľnosti neboli prejednané. U. E. darovacími zmluvami z 31. augusta 2004 (č. l. 13 - 14 spisu) a 14. novembra 2005 (č. l. 15 - 17 spisu) previedol rodinný dom súp. č. XXX postavený na parcele KN C č. 1809/2 a parcely KN C č. 1809/2 - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 121 m² a KN C č. 1809/3 -

zastavaná plocha a nádvorie o výmere 242 m² na žalovanú 1/, ktorá ich kúpnu zmluvou B. z 22. júna 2018 previedla na žalovaného 4/. Výlučnou vlastníčkou parciel KN C č. 1809/1 - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 140 m² a KN C č. 1809/4 - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 174 m² bola žalobkyňa (zrejme myslel „žalovaná 1/“) a darovacou zmluvou B. z 12. decembra 2018 bola zo strany žalobkyne (zrejme myslel „zo strany žalovanej 1/“) prevedená na žalovanú 5/ parcela KN C 1809/5 - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 65 m², v súčasnosti vo vlastníctve Y. J. - B. z 1. júla 2022. V konaniach o určení, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiteľovi U. E. bolo potrebné posudzovať výlučne stav vlastníckeho práva k momentu jeho smrti.

11. Vo vzťahu k námietke nesprávneho právneho posúdenia rozostavaného rodinného domu ako veci spôsobilej byť predmetom dedenia odvolací súd upresnil, že v prípade novej stavby, ktorej stavebníkmi boli obidvaja manželia a stavba bola za trvania manželstva dokončená hoci aj len z časti zo spoločných prostriedkov, stavba patrí do bezpodielového spoluvlastníctva manželov bez ohľadu na účasť iných osôb pri výstavbe. Súd prvej inštancie podľa odvolacieho súdu vyhodnotil správne, že v prípade rodinného domu išlo o vec, ktorá bola spôsobilá byť predmetom právnych vzťahov, a teda predmetom dedičského konania po G. E.. Zároveň bolo v konaní preukázané, že rodinný dom patril do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, keďže jeho stavebníkmi boli obaja poručitelia a jeho stavba bola za trvania ich manželstva dokončená zo spoločných prostriedkov.

12. V prípade parciel KN C č. 1809/1 až 5 sa odvolací súd stotožnil s odvolacou námietkou žalovaných 1 / a 4 /, že z o žiadneho vykonaného dôkazu nevyplývalo, že by predmetné parcely patrili do bezpodielového spoluvlastníctva manželov G. E. a U. E.. Podľa odvolacieho súdu žalobkyňa tvrdením, že na pôvodnej parcele KN C č. 1809 k. ú. W. bola postavená stavba rodinného domu a táto parcela nebola prejednaná v dedičskom konaní po poručiťelke, neuniesla dôkazné bremeno a dôkaz o tom nevyplýval ani zo stavebného povolenia na rodinný dom, v ktorom je len uvedené, že stavba rodinného domu bude realizovaná na pozemku parc. KN C č. 1809 k. ú. W., bez špecifikácie vlastníka tejto parcely. V tomto rozsahu považoval odvolací súd žalobu žalobkyne za nedôvodnú, a preto vo vzťahu k uvedenému pozemku rozsudok zmenil a žalobu v prevyšujúcej časti zamietol.

13. K poukazu žalobkyne 1/ (správne malo byť „žalovanej 1/“ - poznámka dovolacieho súdu) na to, že okolnosťou preukazujúcou jej dobromyseľnosť vstupu do držby nehnuteľností, ktorých sa žaloba týka a ich užívania počas celej vydržacej doby bola darovacia zmluva z 31. augusta 2004 uzatvorená s jej otcem U. E., odvolací súd uviedol, že uvedená darovacia zmluva je v časti prevodu rodinného domu absolútne neplatná, preto chýbal u žalovanej 1/ právny titul vydržania. Podľa odvolacieho súdu pri zachovaní obvyklej opatrnosti museli byť žalovanej 1/ ako dcére darcu známe pomery, za ktorých jej nebohí rodičia postavili rodinný dom, čo založilo dôvodnú pochybnosť o dobromyseľnosti a existencii ospravedlniteľného omylu u žalovanej 1/ a ani žalovaný 4/ nemohol legitímne očakávať úspech v konaní vo vzťahu k rodinnému domu, pretože žalovaná 1/ ako nevlastníčka rodinného domu nemohla na neho previesť vlastníctvo.

14. Z uvedených dôvodov odvolací súd v zmysle § 387 ods. 1 CSP rozsudok súdu prvej inštancie v spojení s jeho opravným uznesením vo výroku I. vo vzťahu k rodinnému domu potvrdil a v prevyšujúcej časti v zmysle § 388 CSP zmenil tak, že žalobu zamietol.

III.

Dovolenie žalovaných 1/ a 4/

15. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu v rozsahu potvrdzujúcej časti výroku II., t. j. v časti, ktorou bol potvrdený výrok súdu prvej inštancie, že rodinný dom súp. č. XXX postavený na parcele č. 1809/2, zapísaný na LV č. XXXX v k. ú. W. patrí do dedičstva po poručiťelke G. E. v podiele 1/2 a do dedičstva po poručiťelovi U. E. taktiež v podiele 1/2, podali žalovaní 1/ a 4/ (ďalej aj ako „dovolatelia“) dovolanie. Prípustnosť dovolania odôvodnili § 420 písm. f) CSP.

16. Za nesprávny procesný postup, ktorý mal dovolateľom znemožniť uskutočnenie ich procesných

práv v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP dovolatelia označili porušenie zásady rovnosti strán sporu, nedostatok riadneho odôvodnenia a arbitrárnosť rozsudku odvolacieho súdu.

17. Podľa dovolateľov odvolací súd bezdôvodne považoval za neopodstatnenú námietku žalovaných 1/ a 4/, že súd prvej inštancie po vrátení veci odvolacím súdom a pred následným vyhlásením rozsudku z 21. januára 2022 č. k. 5C/3/2018-218 nevykonával žiadne oboznámenie sporových strán s obsahom spisu a nedošlo k vykonaniu dokazovania obsahom listín (ani pôvodného LV č. XXXX, k. ú. W.) napriek tomu, že odvolací súd v uznesení z 26. septembra 2019 č. k. 20Co/80/2019-151, ktorým zrušil vo veci prvotne vynesený rozsudok súdu prvej inštancie uviedol ako dôvod zrušenia porušenie práva na spravodlivý proces v dôsledku nevykonania dôkazu oboznámením výpisu z listu vlastníctva č. XXXX, k. ú. W. (ods. 7. a 8.).

18. Dovolatelia ďalej namietli, že odvolací súd porušil zásadu rovnosti strán sporu, pretože žalobkyni priznal viac práv ako im, čím ich neprimerane znevýhodnil tým, že nesprávne stotožnil pojmy bremeno tvrdenia a bremeno dôkazu, keď tvrdenie žalobkyne o stupni rozostavanosti domu považoval za dôkaz (ods. 35. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu), pričom žalobkyňa okrem tvrdenia žiadny dôkaz neuviedla. Podľa dovolateľov mala dôkazné bremeno uniesť žalobkyňa, pričom zo strany žalovaných nebolo možné preukázať neexistenciu danej skutočnosti.

19. Ako dôvod arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu dovolatelia uviedli, že odvolací súd, rovnako ako súd prvej inštancie, nedostatočne odôvodnil, prečo považoval stavbu rodinného domu za vec v právnom zmysle, keď uvedená stavba v čase smrti poručiťky nespĺňala také kvalitatívne požiadavky, aby bola spôsobilým predmetom právnych vzťahov. Dovolatelia nepovažujú za dostačujúce konštatovanie odvolacieho súdu, že žalobkyňa uniesla dôkazné bremeno, keď v konaní pred súdom prvej inštancie iba niečo tvrdila a nepredložila ani neoznačila žiadny dôkaz preukazujúci jej tvrdenie.

20. Na základe uvedených skutočností dovolatelia žiadali, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu vo výroku II. zrušil.

21. Z vyjadrenia žalobkyne k dovolaniu vyplynulo, že rozhodnutie odvolacieho súdu považuje za správne a riadne odôvodnené, preto navrhla dovolanie zamietnuť a priznať jej trovy dovolacieho konania.

IV.

Konanie o dovolaní

22. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podali v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strany zastúpené v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorých neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú splnené aj predpoklady prípustnosti dovolania.

23. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (pozri sp. zn. 3Cdo/42/2017, 4Cdo/95/2017, 5Cdo/87/2017, 8Cdo/99/2017).

24. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je skôr reštriktívny výklad (pozri sp. zn. 1Cdo/26/2017, 2Cdo/154/2017, 3Cdo/42/2017, 5Cdo/12/2017,

7Cdo/163/2017, 8Cdo/73/2017).

25. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu a to z akýchkoľvek hľadísk (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/165/2017, 3Cdo/14/2017, 4Cdo/157/2017, 5Cdo/155/2016, 8Cdo/67/2017).

26. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti.

V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 1, 2 CSP).

27. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a dôvodnosť dovolania v prípade, ak miera porušenia procesných práv strany v dôsledku nesprávneho procesného postupu súdu nadobudla značnú, výraznú, resp. relevantnú intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia sa rozumie nesprávny (vadný) procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení procesných ustanovení, ktoré sa vymykajú zákonnému, ale aj ústavnému procesno-právnomu rámcu, ktorý zároveň znamená aj porušenie procesných práv garantovaných ústavou. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie), znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mariaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (tu porovnaj R 129/1999 a sp. zn. 1Cdo/202/2017, 2Cdo/162/2017, 3Cdo/22/2018, 4Cdo/87/2017, 5Cdo/112/2018, 7Cdo/202/2017 a 8Cdo/85/2018). Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestranom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

Podľa § 149 CSP prostriedkami procesného útoku a prostriedkami procesnej obrany sú najmä skutkové tvrdenia, popretie skutkových tvrdení protistrany, návrhy na vykonanie dôkazov, námietky k návrhom protistrany na vykonanie dôkazov a hmotnoprávne námietky.

Podľa § 150 ods. 1 CSP strany majú povinnosť pravdivo a úplne uvádzať podstatné a rozhodujúce skutkové tvrdenia týkajúce sa sporu.

Podľa § 151 CSP (Popretie skutkových tvrdení protistrany) skutkové tvrdenia strany, ktoré protistrana výslovne nepoprela, sa považujú za nesporné (ods. 1).

Ak strana poprie skutkové tvrdenia, ktoré sa týkajú jej konania alebo vnímania, uvedie vlastné tvrdenia o

predmetných skutkových okolnostiach, inak je popretie neúčinné (ods. 2).

Podľa § 153 CSP (Sudcovská koncentrácia konania) strany sú povinné uplatniť prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany včas. Prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany nie sú uplatnené včas, ak ich strana mohla predložiť už skôr, ak by konala starostlivo so zreteľom na rýchlosť a hospodárnosť konania (ods. 1).

Na prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany, ktoré strana nepredložila včas, nemusí súd prihliadnuť, najmä ak by to vyžadovalo nariadenie ďalšieho pojednávania alebo vykonanie ďalších úkonov súdu (ods. 2).

Ak súd na prostriedky procesného útoku alebo prostriedky procesnej obrany neprihliadne, uvedie to v odôvodnení rozhodnutia vo veci samej (ods. 3).

Podľa § 154 CSP (Zákonná koncentrácia konania) prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany možno uplatniť najneskôr do vyhlásenia uznesenia, ktorým sa dokazovanie končí.

Podľa § 442 CSP dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd.

28. Prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porovnaj I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.), a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, v danom prípade však dovolací súd k takému záveru nedospel.

29. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozsudku uviedol: „Ak ide o postavenie novej stavby, ktorej stavebníkmi boli obidvaja manželia a stavba bola za trvania manželstva dokončená hoci aj len z časti zo spoločných prostriedkov, stavba patrí do bezpodielového spoluvlastníctva manželov bez ohľadu na účasť iných osôb pri výstavbe.

Vznik stavby nemožno klásť do roviny iba s jej stavebnou dokončenosťou. Rozostavaná stavba sa stáva vecou v zmysle práva spôsobilou byť samostatným predmetom právnych vzťahov v okamihu, kedy je dobudovaná minimálne do takého kvalitatívneho štádia, od ktorého počínajúc všetky ďalšie stavebné práce smerujú len na dokončenie takto druhovo i individuálne už nezameniteľne určenej veci. Posúdenie okamihu vzniku stavby ako veci v zmysle práva je právnou otázkou, ktorú musí posúdiť súd, a nie znalec po tom, čo má pre svoj hodnotiaci záver náležitý skutkový podklad vo vykonaných dôkazoch. Za tento okamih je považovaný stav, kedy je už jednoznačne individualizované a nepochybné známe aspoň dispozičné riešenie prvého nadzemného podlažia.

Odvolací súd konštatuje, že v konaní pred súdom prvej inštancie žalobkyňa uniesla dôkazné bremeno, že rodinný dom je spôsobilým predmetom dedičstva po poručiťke G. E.. Z vykonaného dokazovania súdu prvej inštancie nepochybne vyplýva, že stavba rodinného domu bola povolená na základe Stavebného povolenia z 25. 04. 2000, o vydanie ktorého požiadali spoločne obaja poručiťelia G. E. a U. E. (č. l. 8 spisu) a bola v čase úmrtia G. E. už stojaca a dokončená a to do takej miery, že otec žalobkyne, U. E. sa presťahoval do rodinného domu 2 dni po úmrtí poručiťky. Uvedený záver súdu prvej inštancie je podporený svedeckými výpoveďami žalobkyne a žalovanej 3/ na pojednávaní konanom pred súdom prvej inštancie dňa 26. 11. 2021, ktoré žalovaní ani výslovne pred súdom prvej inštancie nenamietali (č. l. 171 - 172 spisu). Nebolo tak v konaní preukázané tvrdenie žalovaných, že mali byť zhotovené iba základy rodinného domu. Na uvedenom závere nič nemení ani tá skutočnosť, že Kolaudačné rozhodnutie Mesta Stropkov č. Výst. 930/2003 z 30. 01. 2004, týkajúce sa novostavby rodinného domu nadobudlo právoplatnosť až s odstupom 2,5 roka po smrti poručiťky. Rozhodujúci je totiž okamih vzniku stavby ako veci v právnom zmysle a ten bol preukázaný, že nastal počas trvania manželstva poručiťkov.

Na základe vyššie uvedených skutočností tak správne súd prvej inštancie vyhodnotil, že v prípade rodinného domu išlo o vec, ktorá bola spôsobilá byť predmetom právnych vzťahov, a teda predmetom dedičského konania po G. E.. Zároveň bolo v konaní preukázané, že rodinný dom patrí do

bezpodielového spoluvlastníctva manželov, keďže jeho stavebníkmi boli obaja porúčitelia a jeho stavba bola za trvania ich manželstva dokončená zo spoločných prostriedkov. ...“

...,Koncentrácia konania má podľa zákonodarcu predstavovať efektívny nástroj racionálneho a odôvodneného zrýchlenia sporového konania. Sudca so znalosťou konkrétnej veci by mal podľa zákonodarcu najlepšie posúdiť adekvátnosť a včasnosť uplatnenia prostriedkov procesného útoku a prostriedkov procesnej obrany, preto je nóvum spočívajúce v zavedení inštitútu sudcovskej koncentrácie podľa neho plne odôvodnené a žiaduce. Prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany sú uplatnené včas aj vtedy, ak ich strana predložila ako reakciu na skutočnosti, o ktorých nevedela ani ich nemohla predvídať, a ktoré vyšli najavo až po tom, ako mala strana povinnosť označiť a predložiť skutočnosti a dôkazy. Zákonná koncentrácia konania predstavuje objektívnu časovú hranicu pre uplatnenie prostriedkov procesného útoku a prostriedkov procesnej obrany, ktorá môže byť ešte sprísnená uplatnením sudcovskej koncentrácie. Uvedená objektívna časová hranica má veľký význam pre moment viazanosti súdu.“ (body 34. až 36., 38., 40. a 41. odôvodnenia).

30. Dovolací súd poukazuje na to, že porušenie povinnosti tvrdenia sa považuje za procesnú pasivitu strany sporu (tu žalovaných), ktorá má za následok procesnú sankciu vo forme buď nespornosti nepopretých skutkových tvrdení protistrany (§ 151 ods. 1 CSP), alebo neúčinnosti nekvalifikovaného popretia skutkového tvrdenia protistrany (§ 151 ods. 2 CSP). Žalovaní počas celého trvania konania pred súdom prvej inštalácie, a to ani do vyhlásenia dokazovania za skončené na pojednávaní súdu prvej inštalácie dňa 21. januára 2022, nielenže výslovne, ale vôbec nepopreli skutkové tvrdenie žalobkyne, že stavba rodinného domu bola v čase smrti porúčiteľky G. E. (XX. XX. XXXX) dokončená. Prvýkrát namietli rozostavanosť predmetného rodinného domu v štádiu iba jeho základov až v odvolaní proti rozsudku súdu prvej inštalácie; ak teda v zmysle § 151 ods. 1 CSP nedošlo k účinnému popretiu tejto skutočnosti a žalovaná strana ani nepredložila žiadny dôkaz o opaku, resp. nenavrhol taký dôkaz vykonať, odvolací súd správne považoval tvrdenie o dokončení stavby pred smrťou porúčiteľky za nesporné. Ak súd považuje skutkové tvrdenia strany podľa § 151 CSP za nesporné, dokazovanie o nich nevykonáva. Vzhľadom na uvedené a viazanosť odvolacieho súdu skutkovým stavom zisteným súdom prvej inštalácie (§ 383 CSP) bol správny záver odvolacieho súdu o neunesení dôkazného bremena žalovanými v tejto otázke.

31. Pokiaľ ide o námietku dovolateľov, že ani súd prvej inštalácie a následne ani súd odvolací nevykonali dôkaz obsahu listiny na č. l. 102 súdneho spisu, t. j. pôvodným LV č. XXXX ani výpisom z LV č. XXXX, podľa ktorého bolo v katastri nehnuteľností zapísané vlastníctvo k pozemkom parc. č. 1809/2 a č. 1809/3 a k rodinnému domu súp. č. XXX na parc. č. 1809/2 v prospech V. X., táto ich námietka je nedôvodná. Okruh vlastníkov nehnuteľností, ktoré sú dotknuté žalobou, je významný z hľadiska procesného - určenia úplného okruhu aktívne alebo pasívne legitimovaných subjektov na strane žalujúcej alebo žalovanej strany. Súdom prvej inštalácie na základe návrhu žalobkyne uznesením č. k. 5C/3/2018 -166 z 24. februára 2020 pribral do konania na strane žalovaných vyššie uvedeného V. X. ako žalovaného 4/; keďže uznesenie bolo zástupcom žalovaných doručené, o tejto skutočnosti mali dovolatelia vedomosť a nerobili ju ani spornou. Nevykonaním dokazovania pôvodným LV č. XXXX ani výpisom z LV č. XXXX na č. l. 102 súdneho spisu dovolateľom nebolo znemožnené, aby uskutočňovali im patriace procesné práva v takej miere, že by došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces ako to predpokladá ustanovenie § 420 písm. f) CSP.

32. Súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 119/03, III. ÚS 209/04). Všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, avšak musí dať odpoveď na otázky, ktoré majú pre vec podstatný význam (II. ÚS 251/04, III. ÚS 209/04). Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou

navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov.

33. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, IV. ÚS 324/2011) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania (strán sporu) vrátane ich dôvodov a námietok. Samotné odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované právo účastníka na spravodlivé súdne konanie (IV. ÚS 112/05, IV. ÚS 324/2011).

34. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozsudku dostatočne, zrozumiteľne a presvedčivo odôvodnil svoje skutkové i právne závery, vysporiadal sa s podstatnými námietkami strán sporu - žalobkyne ako aj žalovaných tak z hľadiska procesných ako aj hmotných zákonných ustanovení. Námietku arbitrárnosti rozsudku odvolacieho súdu vzhľadom na vyššie uvedené dôvody nepovažoval za opodstatnenú, a preto prípustné dovolanie zamietol ako nedôvodné (§ 448 CSP).

35. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania rozhodol dovolací súd tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozsudku vzhľadom na neúspech dovolateľov v tomto konaní v súlade s § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie v lehote do 60 dní po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

36. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.